<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત હાઇકોર્ટ ખાતે ફોજદારી અપીલ નં ૭૪૧/૧૯૯૩

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે: માનનીય ન્યાયમુર્તીશ્રી અકિલ કુરેશી

અને માનનીય ન્યાયમુર્તીશ્રી વિપુલ એમ. પંચાલ

==========

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	
૨	પત્રકારને સોંપવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય ન્યાયમુર્તીશ્રી ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	

==========

ગુજરાત રાજ્ય .....અપીલકર્તા(ઓ) – વિરુદ્ધ

બાવાજી તે જાગર કૃષ્ણનગર અને ૩....સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

==========

ઉપસ્થિતિ: સુશ્રી જિગા ઝવેરી, એ.પી.પી અપીલકર્તા(ઓ) નં ૧ તરફે

સુશ્રી યોગીની એચ. ઉપાધ્યાય,

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં ૧–૪ તરફે વકીલ

==========

કોરમ: માનનીય ન્યાયમુર્તીશ્રી અકિલ કુરેશી

અને – માનનીય ન્યાયમુર્તીશ્રી વિપુલ એમ. પંચાલ

તારીખ: ૦૬–૦૫–૨૦૧૫ **ચુકાદો**

(દ્વારા: માનનીય ન્યાયમુર્તીશ્રી અકિલ કુરેશી)

૧. આ અપીલ રાજ્ય સરકાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં ૧૯૯૧ના સેશન્સ કેસ નં. ૧૬૮ માં ભાવનગરના વિદ્વાન સેશન્સ જજ દ્વારા ૧૭.૦૩.૧૯૯૩ ના રોજ આપેલા ચુકાદામાં IPC ની કલમ ૩૦૨ હેઠળના ગુના માટે પ્રતિવાદીઓ–મૂળ આરોપીઓને નિર્દોષ જાહેર કરવા સામે પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો છે. આપણે નોંધ કરી શકીએ છીએ કે પ્રતિવાદી નં. ૧– મૂળ આરોપી નં. ૧ ને કલમ ૩૦૪ ભાગ–૨ હેઠળ ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા અને ત્રણ વર્ષની સખત કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી. દંડ પણ ફટકારવામાં આવ્યો હતો. બાકીના આરોપી નં. ૨ થી ૪ ને નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. રાજ્યએ દોષિત આરોપી નં. ૧ સામે સજા વધારવા માટે કોઈ અપીલ કરી નથી.

૨. ટૂંકમાં કહીએ તો, ફરિયાદ પક્ષનો દાવો એવો હતો કે, ૦૩.૦૭.૧૯૯૧ ના રોજ રાત્રે લગભગ ૯.૩૦ વાગ્યે, ફરિયાદી ભૂરીબેન અને તેમની પુત્રી તે ઘરમાં ગયા હતા જ્યાં તેમના પતિના મૃત્યુ પછી તેમની પુત્રવધૂ શ્યામલી આરોપી નં. ૧ સાથે રહેવા લાગી હતી. તેઓ તેમને પાછા આવવા માટે સમજાવવા ગયા હતા. જોકે, પરિસ્થિતિ વધુ ખરાબ થઈ ગઈ. ભૂરીબેનને નીચે ધકેલી દેવામાં આવ્યા. તેમનો પુત્ર રતનગર ઘટનાસ્થળે આવ્યો અને આરોપીઓને તેમના કૃત્ય માટે પૂછપરછ કરી. જેના પર, આરોપી નં. ૧ ઘરની અંદર ગયો, તલવાર લઈને આવ્યો અને મૃતક રતનગરના ગળા પર એક ઘા કર્યો.

આરોપી નં. ૨ એ સુડા નામના તીક્ષ્ણ કાપવાના સાધનથી તેના શરીર પર ઘા કર્યા. આરોપી નં. ૩ અને ૪ એ ધોકાના ઘા કર્યા.

૩. PW ૧ ભૂરીબેન એક્ઝ ૨૫ પ્રથમ માહિતી આપનાર અને સાક્ષી હતી. તેણીએ જુબાની આપી હતી કે, તેનો પુત્ર પ્રેમગર મૃત્યુ પામ્યો હતો. તેની પત્ની શ્યામલી આરોપી નં. ૧ સાથે રહેવા લાગી હતી. તેનો બીજો પુત્ર શંકરગર પણ મૃત્યુ પામ્યો હતો. શ્યામલી શંકરગરની પત્ની દાદમને તેના ભાઈ આરોપી નં. ૨ શ્રવણ સાથે લગ્ન કરાવવા માટે લઈ ગઈ હતી. તે અને તેની પુત્રી ચંપા, ઘટનાની તારીખે, શ્યામલીના ઘરે તેને સમજાવવા ગયા હતા. તે સમયે, આરોપી નં. ૧ આવ્યો અને તેમની સાથે દુર્વ્યવહાર કરવા લાગ્યો. તેણે ભૂરીબેનને ધક્કો માર્યો, જે જમીન પર પડી ગઈ. તેનો પુત્ર રતનગર આવ્યો, જેના પર, આરોપી નં. ૧ તેના ઘરમાંથી તલવાર લાવીને રતનગરના ગળા પર એક ઘા કર્યો. શ્રવણ, આરોપી નં. ૨ એ તેના પુત્રને સુડાથી માર્યો. આરોપી નં. ૩ અને ૪, શ્યામલી અને દાદમ હાજર હતા જેમણે તેને દબાવી રાખ્યો. પૂછપરછમાં, તેણીએ સ્વીકાર્યું કે તેના પુત્રના મૃત્યુ પછી, શ્યામલીને મેલેરિયા વિભાગ હેઠળ તેની જગ્યાએ નિમણૂક મળી હતી. શ્યામલીને મૃત્યુ પછીનો લાભ પણ ચૂકવવામાં આવ્યો હતો. શ્યામલી અને તેનો પતિ પ્રેમગર શરૂઆતથી જ અલગ રહેતા હતા. તેણીએ ઇનકાર કર્યો હતો કે તેનો પુત્ર રતનગર શ્યામલીને તેની સાથે લગ્ન કરવા દબાણ કરી રહ્યો હતો. તેણીએ એ પણ ઇનકાર કર્યો હતો કે ઘટના સમયે, રતનગર

લાકડી લઈને ચાલતો હતો અને તેણે લાકડીથી દાદામના માથા પર માર્યો હતો. જોકે, તેણીએ સ્વીકાર્યું કે દાદામે તે જ દિવસે પોલીસ સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવી હતી જેમાં તેણી, તેની પુત્રી અને પુત્રનો સમાવેશ થાય છે. તેણીએ સ્વીકાર્યું કે આ ઘટના શ્યામલીના ઘરની બહાર બની હતી.

૪. આ સાક્ષીની જુબાનીમાંથી બે બાબતો બહાર આવે છે. પ્રથમ, તેણીએ આરોપી નં. ૩ અને ૪ ને ધોકા સાથે કોઈ માર માર્યો ન હતો અને ન તો તેણીએ એવું કહ્યું હતું કે તેઓ ધોકા સાથે હતા. બીજું, બચાવ પક્ષે પણ આરોપી નં. ૧ ને મૃતકને તલવારથી માર મારવા અંગે કોઈ પ્રશ્ન કર્યો ન હતો. હકીકતમાં, એવું સૂચવવામાં આવ્યું હતું કે તે ફક્ત તલવાર ચલાવી રહ્યો હતો.

૫. ફરિયાદીની પુત્રી ચંપાબેન, પીડબલ્યુ ૨, ની એક્ઝ ૨૭ માં તપાસ કરવામાં આવી હતી. તે પણ એક સાક્ષી હતી. તેણીએ જુબાની આપી હતી કે તે અને તેની માતા શ્યામલીના ઘરે તેનો પીછો કરવા ગયા હતા. તેઓ આરોપી નં. ૧, તેજાના ઘરે ગયા હતા. આરોપી નં. ૨ એ આવીને તેની માતાને ધક્કો માર્યો જેના હોઠ પર ઈજા થઈ હતી, જેના કારણે તેનો ભાઈ રતનગર આવ્યો. આરોપી નં. ૧ તલવાર લઈને આવ્યો અને ગળા પર એક વાર માર માર્યો. આરોપી નં. ૨ એ સુડાથી મારામારી કરી. જોકે આ સાક્ષીએ આરોપ લગાવ્યો હતો કે આરોપી નં. ૩ અને ૪ શ્યામલી અને દાદમે તેના ભાઈને પણ માર માર્યો હતો, પરંતુ તેણીએ

એવું કહ્યું ન હતું કે તેઓ ધોકા લઈ રહ્યા હતા અથવા આવા ધોકાથી તેમણે તેના ભાઈને માર માર્યો હતો. આરોપી નં. ૧ ની વાત કરીએ તો, આ સાક્ષીની પણ ક્રોસ એક્ઝામિનેશનમાં, બચાવ પક્ષે ફક્ત એવું સૂચવ્યું હતું કે તે તલવાર ચલાવી રહ્યો હતો કદાચ એવું સૂચવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યો હતો કે મૃતક તલવારથી ઘાયલ થયો હતો જ્યારે આરોપી નં. ૧ પોતાનો બચાવ કરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યો હતો.

૬. PW ૩ ભામરગર એક્ઝાહ ૨૮ પણ એક પ્રત્યક્ષદર્શી અને સ્વતંત્ર વ્યક્તિ હતો. તે પડોશમાં રહેતો હતો. તેણે જુબાની આપી કે, જ્યારે તે રાત્રિભોજન કરી રહ્યો હતો, ત્યારે તેણે કોઈ ઝઘડો સાંભળ્યો. તે નીચે આવ્યો અને જોયું કે આરોપીઓ ભૂરીબેન અને ચંપા સાથે લડી રહ્યા હતા જેઓ તેજાના ઘરે આવ્યા હતા. આરોપી નં. ૨ એ ભૂરીબેનના ચહેરા પર માર માર્યો. તેજા ઘરમાંથી તલવાર લઈને આવ્યો અને રતનગરના ગળા પર માર માર્યો. આરોપી નં. ૨ શ્રવણ પાસે સુડા હતો અને તેણે તે સુડાથી રતનગરને માર માર્યો. આ સાક્ષીએ જોકે કહ્યું કે આરોપી નં. ૩ અને ૪ ધોકા લઈને જઈ રહ્યા હતા, તેણે એવું કહ્યું નહીં કે આ આરોપીઓએ મૃતકને કે બીજા કોઈને કોઈ માર માર્યો હતો.

પૂછપરછમાં, તેણે જણાવ્યું કે રતનગરના હાથમાં લાકડી હતી અને તેણે દાદામના માથા પર એક ફટકો માર્યો હતો અને તેણીને લોહી નીકળવા લાગ્યું હતું. તેણે તેજાને ફટકો મારવા માટે લાકડી પણ ઉંચી કરી હતી અને

તેજાએ સ્વ–બચાવમાં તલવારનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

૭. રેખારામ, પીડબલ્યુ ૬, એક્ઝ ૩૩ પણ એક સાક્ષી હતો. તે રાત્રિભોજન પછી તેના ઘરની બહાર બેઠો હતો. તેણે બૂમો સાંભળી. તેથી, તે ત્યાં ગયો અને આરોપી, ફરિયાદી અને તેના સંબંધીઓને લડતા જોયા. તેણે એમ પણ જુબાની આપી કે આરોપી નં. ૨ એ ભૂરીબેનને ધક્કો મારીને હોઠ પર ઈજા પહોંચાડી, રતનગર આવ્યો, તેજા ઘરમાં ગયો અને તલવાર લઈને ગળા પર એક ઘા કર્યો. આરોપી નં. ૨ એ રતનગરને સુડા ઘા કર્યો. જોકે, ક્રોસ એક્ઝામિનેશનમાં, આ સાક્ષી એ વાત સાથે સહમત ન હતો કે રતનગરે દાદામને લાકડીનો ઘા કર્યો હતો.

૮. ડૉ. ભાનુશંકર કાંતિલાલ જોશી, પીડબ્લ્યુ ૧૦ એક્ઝ ૪૧ એ પોસ્ટમોર્ટમ કર્યું હતું. પીએમ નોટ એક્ઝ ૪૨ માં, તેમણે નીચેની ઈજાઓ નોંધી હતી:

"૧. ઓસિપિટલ હાડકા 6'Lx1–1/2'B ની ત્રાંસી ઉપર તરફ વિસ્તરેલી માસ્ટોઇડ પ્રક્રિયાના ખૂણાની નીચેથી ત્રાંસી CLW Rt બાજુની ગરદન, ખભાની ગરદન એટલે કે Rt સ્ટર્ન માસ્ટોઇડ અને વાહિનીઓ એટલે કે આંતરિક જ્યુગ્યુલર વેઇન કેરોટિડ ધમનીને કાપીને;

2. Rt કોણીના સાંધા પર CLW 2–1/2"Lx2– 1/2BX હાડકામાં ઊંડાઈથી

સ્નાયુઓ જેમ કે બાયસેપ્સ, બ્રેહિઆલિસ મેડિયલ નર્વને કાપીને અને Rt બ્રોન્શિયલ ધમનીનું સંપૂર્ણ કાતર;

૩. વર્ટિકલ CLW ડાબો ખભા ૨–૧/૨ Lx ૧"Bx સ્નાયુઓ કાપેલા;

4. ટ્રાન્સવર્સ CLW ડાબો સુપ્રાડેરિક્યુલર પ્રદેશ 1"L x1/4Bx ત્વચા ઊંડાઈ;

5. ડાબી બાજુની ગરદન 1"Lx1/4B પર ત્રાંસી ઘર્ષણ;

6. ડાબી બાજુની ગરદન 1"Lx1/4B; ત્રાંસી ઘર્ષણ;

7. ડાબી બાજુની રામરામ નીચે 1"L ઉઝરડાવાળું CLW;

8. છાતીની ડાબી બાજુ ઘર્ષણ, સ્તનની ડીંટડીથી 1 ઇંચ ઉપર;

9. CLW Rt. આગળનો ભાગ 2"L x 1/4"B ત્વચાના ઊંડાણમાં;

૧૦. ચોથા લાટી વેસ્ટિબલ ૪"L x ૨"B કટીંગ પેરાપિટલની અંદરની બાજુએ પેટના પાછળના ભાગ પર ત્રાંસી CLW;

૧૧. પેટના પાછળના ભાગમાં ઈજા નંબર ૧૦ ની બાજુમાં બે ત્રાંસી ખંજવાળવાળા CLW આવેલા છે."

તેમના મતે, મૃત્યુનું કારણ આંતરિક જ્યુગ્યુલર નસ અને બાહ્ય કેરોટિડ ધમનીના વિભાજનને કારણે થતા હેમરેજિક શોકને કારણે હતું.

૯. ડૉ. ગિરીશકુમાર રતિલાલ ઠક્કર, પીડબ્લ્યુ ૧૧, એક્ઝ ૪૩ એ ઘાયલ ભૂરીબેનની સારવાર કરી હતી. તેમણે એક્ઝ ૪૪ ને ઈજા પ્રમાણપત્ર આપ્યું હતું જેમાં નીચેની ઈજાઓ નોંધાયેલી હતી:

"(1) Rt. parietal પ્રદેશ પર CLW 3cmx1/2cmx હાડકાના ઊંડા કદ

(2) મેટાસેન ફાલેન્જીસ સાંધા પર ડોર્સલ .સપાટી પર Lf તર્જની આંગળીઓ પર CLW 1cmx1/2cm કદમાં

(3) Rt આંગળી પર CLW, ઈજાનું કોઈ નિશાન દેખાતું નથી. કોઈ કોમળતા Rt. એક્સ–રે...૪૦૪૪–૪૫– ૪૪૫/૭૧૯૧"

૧૦. રામજી નાથાલાલ ભરડા, પીડબલ્યુ ૧૪ એક્ઝ પ૧ તપાસ અધિકારી હતા. તેમણે તપાસ હાથ ધરવા માટે લેવાયેલા પગલાંની વિગતવાર માહિતી આપી.

૧૧. ટૂંકમાં, આ રેકોર્ડ પરનો પુરાવો છે. આવા પુરાવાના આધારે, વિદ્વાન એપીપીએ રજૂઆત કરી હતી કે ટ્રાયલ કોર્ટે IPC ની કલમ ૩૦૨ હેઠળના ગુના માટે બધા આરોપીઓને નિર્દોષ જાહેર કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી હતી. ગંભીર ઈજા પહોંચાડવામાં આરોપી નં.૧ ની સંડોવણી હોવા છતાં, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેને કલમ ૩૦૪ ભાગ–૨ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવી હતી જે પણ એક ભૂલ હતી. તેણીએ રજૂઆત કરી હતી કે ઘણા પ્રત્યક્ષદર્શીઓએ આરોપી નં.૧ ને તલવારથી માર માર્યો હતો અને આરોપી નં.૨ ને સુડાથી માર માર્યો હતો. આરોપી નં.૨ ને નિર્દોષ જાહેર કરવા માટે યોગ્ય કારણો આપવામાં આવ્યા ન હતા. તેણીએ રજૂઆત કરી હતી કે IPC ની કલમ ૩૪ ની મદદથી બધા આરોપીઓને દોષિત

ઠેરવવામાં આવવા જોઈતા હતા.

૧૨. બીજી બાજુ, આરોપીના વિદ્વાન વકીલે અપીલનો વિરોધ કરતા દલીલ કરી હતી કે ટ્રાયલ કોર્ટે વાજબી કારણો આપ્યા છે. કોઈ દખલગીરીની જરૂર નથી. આરોપી નંબર ૧ સજા ભોગવી શક્યો હોત. આટલા દૂરના સમયે, સજા વધારવી પણ યોગ્ય રહેશે નહીં.

૧૩. જ્યાં સુધી બે મહિલા સભ્યો, આરોપી નં. ૩ અને ૪, ને નિર્દોષ જાહેર કરવાની વાત છે, ત્યાં સુધી આ મુદ્દાનો ટૂંકમાં નિકાલ કરી શકાય છે. ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે આ આરોપીઓએ મૃતકને ધોકાથી માર માર્યો હોવાના બહુ ઓછા પુરાવા છે. પ્રથમ, પોસ્ટમોર્ટમ રિપોર્ટમાં કોઈ સંબંધિત ઈજાઓ મળી નથી. બીજું, આ બાબતે સાક્ષીઓના નિવેદનો પણ ખૂબ જ અસ્થિર છે. ભૂરીબેન, PW 1 Exh 25 એ ધોકા લઈને જતા આ આરોપીઓની હાજરીનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, પરંતુ તેમણે તેમના દ્વારા કોઈ માર માર્યો ન હતો. ચંપાબેન, PW 2, Exh 27, જે હાજર હતા, તેમણે આરોપ લગાવ્યો હતો કે ઉપરોક્ત આરોપીઓએ તેના ભાઈને માર માર્યો હતો, તેમણે એવો ઉલ્લેખ કર્યો ન હતો કે તેઓએ ધોકાથી માર માર્યો હતો. ત્રીજા સાક્ષી ભામરગર, PW 3 Exh 28 એ જણાવ્યું હતું કે મહિલાઓ ધોકા લઈને જઈ રહી હતી પરંતુ તેમણે તેનો ઉપયોગ કર્યો હોવાનો ઉલ્લેખ કર્યો ન હતો. છેલ્લા સાક્ષી રેખારામ, PW 6 એ ફક્ત

એટલું જ કહ્યું હતું કે આ લોકોએ મૃતકને પકડી લીધો હતો. આમ, આમાંથી કોઈ પણ સાક્ષીએ આ આરોપીઓને ધોકાના માર માર્યા હોવાનો આરોપ લગાવ્યો ન હતો, જોકે કેટલાક સાક્ષીઓએ આરોપીઓ આવી વસ્તુઓ લઈને જતા હોવાનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો. તેમની માત્ર હાજરી તેમને અન્ય આરોપીઓ સાથે ગુનામાં ભાગીદાર બનાવશે નહીં, પરંતુ તેમનો ઈરાદો અને ભાગીદારી સાબિત કરશે.

૧૪. આરોપી નં. ૨ ના કેસની વાત કરીએ તો, ટ્રાયલ કોર્ટે તેમને સંપૂર્ણ નિર્દોષ જાહેર કર્યા તે અંગે અમને ગંભીર શંકા છે. તેમની હાજરી અને તેમણે ભજવેલી ભૂમિકાનો ઉલ્લેખ ઘણા પ્રત્યક્ષદર્શીઓ દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. આવા નિવેદનો નોંધપાત્ર રીતે સુસંગત હતા અને તબીબી પુરાવાઓ દ્વારા પુષ્ટિ મળી હતી જ્યાં ડોક્ટર દ્વારા પીએમ નોટમાં તીક્ષ્ણ હથિયારથી સંબંધિત ઈજાઓ મળી આવી હતી. ભૂરીબેન પીડબલ્યુ ૧ એ સુદા સાથેના મારામારી માટે જવાબદાર ગણાવી હતી, જે આ આરોપી પાસે હતી, તેના હાથ અને શરીરના અન્ય ભાગો પર. તેવી જ રીતે, ચંપા પીડબલ્યુ ૨, ભામરગર પીડબલ્યુ ૩ અને રેખારામ પીડબલ્યુ ૬ એ બધાએ સુદાના માર આ આરોપીને જવાબદાર ગણાવ્યા છે. જોકે, આરોપી નં. ૧ ની ભૂમિકા નક્કી કરતી વખતે આપણે પુરાવાઓની વધુ વિગતવાર ચર્ચા કરીશું, તે સ્પષ્ટ થશે કે સમગ્ર ઘટના અચાનક બની હતી જ્યારે ભૂરીબેન અને તેમના પરિવારના સભ્યો આરોપીના ઘરે ગયા હતા જ્યાં ઝઘડો થયો હતો. તેથી, દરેક આરોપીએ વ્યક્તિગત કાર્યવાહીની જવાબદારી નિભાવવી

પડશે. તેથી, આરોપી નં. ૨ ને, તેના વ્યક્તિગત કૃત્ય માટે, IPC ની કલમ ૩૨૪ હેઠળ ખતરનાક હથિયારથી સ્વેચ્છાએ ઈજા પહોંચાડવા બદલ સજાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હોત. આ ઘટના ૦૩.૦૭.૧૯૯૧ ના રોજ બની હતી. લગભગ ૨૪ વર્ષ વીતી ગયા છે. આટલા દૂરના સમયે, અમે આ આરોપીને નિર્દોષ જાહેર કરવાના ચુકાદાને દોષિત ઠેરવવાના ચુકાદામાં રૂપાંતરિત કરીશું નહીં કારણ કે આ દૂરના સમય પછી તેને થોડા મહિનાની સજા ભોગવવાનો નિર્દેશ આપવો યોગ્ય રહેશે નહીં.

૧૫. આ આપણને આરોપી નં. ૧ ના કેસ તરફ દોરી જાય છે. હકીકત એ છે કે તેણે મૃતકના ગળા પર એક તલવારથી ઘા કર્યો હતો જે તેણે તેના ઘરમાંથી લાવી હતી અને પરિણામે તેનું મૃત્યુ થયું હતું, તે યોગ્ય રીતે સ્થાપિત છે. તેણે દોષિત ઠેરવવા સામે કોઈ અપીલ કરી ન હતી અને સજા ભોગવી હોત. તેમ છતાં, જ્યારે રાજ્યએ આ અપીલનો આગ્રહ રાખ્યો છે કે તેની દોષિત ઠેરવવાની અરજી IPC ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ ગુનો નોંધવામાં આવે, ત્યારે અમે રેકોર્ડ પરના તમામ પુરાવાઓનો અભ્યાસ કર્યો છે. આવા પુરાવાઓનો ઉલ્લેખ કરતી વખતે, અમે આરોપી નં. ૧ દ્વારા મૃતકના ગળા પર તલવાર ઘા કરવા તરફ દોરી જતી ઘટનાઓની પણ નોંધ લઈશું.

૧૬. ભૂરીબેન પીડબલ્યુ ૧ ના જણાવ્યા મુજબ, તેમના પુત્ર પ્રેમગરનું થોડા

સમય પહેલા અવસાન થયું હતું. તેમની પત્ની શ્યામલી આરોપી નં. ૧ તેજા સાથે રહેવા લાગી હતી. તેથી, તેઓ તેમની પુત્રી સાથે શ્યામલીને તેજાનો સાથ છોડી દેવા માટે સમજાવવા તેજાના ઘરે ગયા હતા કારણ કે તેમને પહેલાથી જ ચાર બાળકો હતા. શ્રવણ, આરોપી નં. ૨, બહાર આવ્યો અને ગાળો બોલીને ભૂરીબેનને ધક્કો માર્યો, જે હોઠ પર ઈજાઓ સાથે નીચે પડી ગઈ. તેનો પુત્ર રતનગર આવ્યો, જેના પર તેજા ઘરની અંદર ગયો, તલવાર લઈને આવ્યો અને રતનગરના ગળા પર એક ઘા માર્યો. આ સાક્ષીની પૂછપરછમાં વધુ બહાર આવ્યું કે મૃતક પ્રેમગર સરકારના મેલેરિયા વિભાગમાં કામ કરતો હતો. તેમના મૃત્યુ પછી, તેમની પત્ની શ્યામલીને કરુણાના ધોરણે નિયુક્ત કરવામાં આવી હતી. પ્રેમગરના મૃત્યુ પછીના લાભો પણ શ્યામલીને ચૂકવવામાં આવ્યા હતા.

૧૭. જુદા જુદા પ્રત્યક્ષદર્શીઓ સમક્ષ બચાવ પક્ષે સૂચવ્યું છે કે રતનગર લાકડી લઈને આરોપીને માર્યો હતો. જોકે આ સાક્ષીઓમાંના કેટલાકએ આ વાતનો ઇનકાર કર્યો હતો. ભામરગર PW 3 Ehx 28, જે સ્વતંત્ર સાક્ષી હતો અને ફરિયાદીના પરિવાર સાથે સંબંધિત ન હતો પરંતુ તે જ વિસ્તારમાં રહેતો હતો, તેમણે સંમતિ આપી હતી કે ઘટના સમયે રતનગર લાકડી લઈને દાદામના માથા પર લાકડીથી એક ફટકો માર્યો હતો. દાદામ લોહી વહેવા લાગ્યો અને નીચે પડી ગયો. તેણે તેજાને મારવા માટે લાકડી વધુ ઉંચી કરી હતી. તેણે એમ પણ સૂચવ્યું હતું કે તે સમયે તેજાએ સ્વ–બચાવમાં પોતાની તલવારનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

૧૮. આ સાક્ષીને ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા પ્રતિકૂળ જાહેર કરવામાં આવ્યો ન હતો. તેથી, તેમની દલીલો પણ, પૂછપરછમાં પણ બંધનકર્તા રહેશે. રેખારામ PW ૬ સાથે, તેઓ ફક્ત સ્વતંત્ર સાક્ષી હતા. અન્ય બે સાક્ષીઓ ભૂરીબેન અને તેમની પુત્રી મૃતક સાથે ગાઢ સંબંધ ધરાવતા હતા. તેમના તરફથી કોઈપણ આક્રમકતાનો ઇનકાર એક સ્વતંત્ર સાક્ષીની તરફેણમાં નકારી કાઢવો જોઈએ જે નિર્દેશ કરે છે કે રતનગર પોતે એક લાકડી લઈને ચાલતો હતો જેનાથી તેણે દાદામને માર્યો હતો જેનાથી તેણીને લોહી નીકળવા લાગ્યું હતું. જોકે, તેજાએ સ્વ–બચાવમાં પોતાની તલવારનો ઉપયોગ કર્યો હતો તે નિવેદન તેમના મંતવ્યનો વિષય હતો અને પ્રત્યક્ષદર્શી નિવેદનનો વિષય નહોતો. તેથી, આ પછીના સંસ્કરણ પર આપણે વધુ વિશ્વાસ મૂકીશું નહીં.

૧૯. પ્રત્યક્ષદર્શીઓના પુરાવા પરથી એ વાત બહાર આવે છે કે, ઘટનાની તારીખે, ફરિયાદી ભૂરીબેન અને તેની પુત્રી આરોપી નં. ૧ ના ઘરે ગયા હતા. જોકે તેમણે સમજાવ્યું હતું કે તે શ્યામલીને તેજાના ઘરેથી નીકળી જવા માટે સમજાવવા માટે હતો, પરંતુ બંને પક્ષો વચ્ચે ઉગ્ર બોલાચાલી થવાની સંભાવના હતી. ભૂરીબેનનો પુત્ર તેમની સાથે જોડાયો ત્યારે આવી મૌખિક બોલાચાલી ઝડપથી ઝઘડામાં પરિણમી હોત અને શારીરિક લડાઈમાં પરિણમી હોત, તે કલ્પના કરવી મુશ્કેલ નથી. મૃતક પોતે એક લાકડી લઈને ચાલતો હતો જેનાથી

તેણે દાદામને એક ફટકો પણ માર્યો હતો. હકીકતમાં, આરોપી પક્ષ તરફથી પણ ક્રોસ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૨૦. એ વાત નિઃશંકપણે સાચી છે કે આરોપીએ મૃતકના ગળા પર તલવારનો એક ઘા માર્યો હતો. એ વાત પણ એટલી જ સાચી છે કે વપરાયેલા હથિયારને જોતાં, એ હકીકત છે કે તે ઘા શરીરના મહત્વપૂર્ણ ભાગ પર કરવામાં આવ્યો હતો અને જે બળથી ઘા મારવામાં આવ્યો હતો જેથી કેરોટિડ ધમની કાપી નાખવામાં આવી હતી, તે આરોપીના કૃત્યને એવી શારીરિક ઈજા પહોંચાડવાના ઈરાદાથી કરવામાં આવી રહી હતી જે ગુનેગાર જાણે છે કે IPC ની કલમ ૩૦૦ ની કલમ બીજામાં વપરાયેલ મૃત્યુનું કારણ બની શકે છે. તેથી, કેસ કોઈપણ અપવાદોમાં ન આવતા, ઉપરોક્ત આરોપીને હત્યાના ગુના માટે દોષિત ઠેરવી શકાય છે. જો કે, અમારા મતે, આ કેસ સ્પષ્ટપણે અપવાદ ૧ માં આવશે જે જોગવાઈ કરે છે કે ગુનેગાર, ગંભીર અને અચાનક ઉશ્કેરણી દ્વારા સ્વ–નિયંત્રણની શક્તિથી વંચિત હોવા છતાં, ભૂલથી અથવા અકસ્માતે ઉશ્કેરણી કરનાર વ્યક્તિનું મૃત્યુ કરે છે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિનું મૃત્યુ કરે છે. નોંધ્યું છે તેમ, ફરિયાદી અને તેના પરિવારના સભ્યો આરોપીના ઘરે આવ્યા હતા અને ઝઘડો શરૂ કર્યો હતો. તેઓ જ હુમલાખોર હોવાની શક્યતા પણ નકારી શકાય નહીં. ફરિયાદીનો મૃત પુત્ર શ્યામલી તેના પતિના મૃત્યુ પછી આરોપી નંબર ૧ સાથે રહેવા લાગ્યો હતો. પુત્રવધૂને તેના પતિના મૃત્યુ પછી માત્ર દયાળુ નિમણૂક જ મળી ન હતી, પરંતુ

સરકારી નોકરીમાંથી મળતા તમામ નાણાકીય લાભો પણ મળ્યા હતા તે ચોક્કસપણે દુઃખદ બાબત હશે. જ્યારે પરિસ્થિતિ ખરાબ થઈ ગઈ અને ગુસ્સો વધી ગયો, ત્યારે રતનગરે દાદામને લાકડીનો માર માર્યો, જેના પર આરોપીએ તલવારનો ઉપયોગ કર્યો. તેથી, તેનો કેસ IPC ની કલમ 300 માં સમાવિષ્ટ અપવાદ–1 માં આવશે. આ રીતે, આ કૃત્ય કોઈપણ પૂર્વનિર્ધારણ વિના અને અચાનક થયેલા ઝઘડા પર જુસ્સાના જોરે અચાનક થયેલી લડાઈમાં કરવામાં આવ્યું હતું તે હકીકત સ્થાપિત થાય છે.

21. AIR 2004 SC 4100 માં નોંધાયેલા શ્રીધર ભુયાન વિરુદ્ધ ઓરિસ્સા રાજ્યના કિસ્સામાં હકીકતો નીચે મુજબ હતી:

> "૨૧.૮.૧૯૮૮ ના રોજ, ઉમાકાંતે (અપીલકર્તાના ભાઈ) એ પ્રતાપ (ત્યારબાદ 'મૃતક' તરીકે ઓળખાતા) ના પિતા ચિંતામણિ રાઉત (પ.વ.–૧) ની ભત્રીજી જયંતિને છેડતી કરી. ૨૨.૮.૧૯૮૮ ના રોજ પ્રતાપે અગાઉની ઘટના વિશે તેના પિતા (પ.વ.–૧) ને ફરિયાદ કરી, જેમણે તેમને ગામથી દૂર રહેતા જયંતિના પિતાના આગમન સુધી રાહ જોવાનું કહ્યું. સાંજે જ્યારે જયંતિના પિતા ઘરે પાછા ફર્યા, ત્યારે મૃતક, જયંતિના પિતા અને બેનુધર રાઉત (પ.વ.–૫) સાથે જયંતિને છેડવાનું કારણ જાણવા માટે અપીલકર્તાના ઘરે ગયા. ઉમાકાંતે ગેરહાજર હોવાથી કંઈ નક્કી થઈ શક્યું નહીં. બીજા દિવસે એટલે કે ૨૩.૮.૧૯૮૮ ની

સવારે, મૃતક અપીલકર્તાના ઘરે ગયો અને ખાતરી કરી કે તેનો ભાઈ ઉમાકાંત ઘરે પાછો ફર્યો છે કે નહીં. તેણે એવો પણ આગ્રહ કર્યો કે અપીલકર્તા અને તેનો ભાઈ ઉમાકાંતે છેડતી સંબંધિત ઘટનાના સમાધાન માટે આવવું જોઈએ." જયંતિ. તેમણે ના પાડતાં, ત્યાં ઝઘડો થયો. આ ક્ષણે, અપીલકર્તા તેના ઘરમાં ગયો અને છરી લઈને બહાર આવ્યો અને મૃતકની પીઠ પર મારામારી કરી. જ્યારે મૃતકે મોઢું ફેરવ્યું, ત્યારે અપીલકર્તાએ તેની ગરદન પકડી લીધી અને છરી તેની છાતીમાં ભોંકી દીધી. સ્થળ પર હાજર PW 4 અને 7 એ મૃતકને અપીલકર્તાથી બચાવવાનો પ્રયાસ કર્યો પરંતુ સફળ થઈ શક્યા નહીં. જોકે, ચક્રધર ભૂયાનના વાડ પાસે પડી ગયેલા મૃતકને ગામની લાઈબ્રેરીમાં લઈ જવામાં આવ્યો જ્યાં તેનું મોત નીપજ્યું.

આવા તથ્યોને ધ્યાનમાં રાખીને, સુપ્રીમ કોર્ટે આરોપીની સજાને IPC ની કલમ 302 થી 304 ભાગ–I માં રૂપાંતરિત કરી, જેમાં નીચેના અવલોકનો કરવામાં આવ્યા:

"૭. કલમ ૩૦૦ IPC માં અપવાદ ૪ ને અમલમાં મૂકવા માટે, એ સ્થાપિત કરવું પડશે કે આ કૃત્ય પૂર્વયોજના વિના, અચાનક ઝઘડા પછી જુસ્સાના જોરે અચાનક થયેલી લડાઈમાં કરવામાં આવ્યું હતું, ગુનેગારે અનુચિત લાભ લીધો ન હતો અને ક્રૂર કે અસામાન્ય રીતે કૃત્ય કર્યું ન હતું.

8. IPC કલમ 300 નો ચોથો અપવાદ અચાનક લડાઈમાં થયેલા કૃત્યોને

આવરી લે છે. ઉપરોક્ત અપવાદ પહેલા અપવાદ દ્વારા આવરી લેવામાં ન આવતા કાર્યવાહીના કેસ સાથે સંબંધિત છે, જે પછી તેનું સ્થાન વધુ યોગ્ય હોત. અપવાદ સમાન સિદ્ધાંત પર આધારિત છે, કારણ કે બંનેમાં પૂર્વચિંતનનો અભાવ છે. પરંતુ, જ્યારે અપવાદ 1 ના કિસ્સામાં આત્મ–નિયંત્રણનો સંપૂર્ણ અભાવ છે, અપવાદ 4 ના કિસ્સામાં, ફક્ત તે જ જુસ્સાની ગરમી છે જે પુરુષોના શાંત કારણોને ઢાંકી દે છે અને તેમને એવા કાર્યો કરવા માટે પ્રેરે છે જે તેઓ અન્યથા ન કરે. અપવાદ 1 ની જેમ અપવાદ 4 માં ઉશ્કેરણી છે; પરંતુ કરવામાં આવેલ ઈજા તે ઉશ્કેરણીનું સીધું પરિણામ નથી. હકીકતમાં અપવાદ 4 એવા કિસ્સાઓ સાથે સંબંધિત છે જેમાં ભલે કોઈ ફટકો મારવામાં આવ્યો હોય, અથવા વિવાદના મૂળમાં કોઈ ઉશ્કેરણી આપવામાં આવી હોય અથવા ઝઘડો ગમે તે રીતે ઉદ્ભવ્યો હોય, છતાં બંને પક્ષોના અનુગામી વર્તન તેમને સમાન સ્તરે દોષિત ઠેરવે છે. 'અચાનક લડાઈ' નો અર્થ બંને બાજુ પરસ્પર ઉશ્કેરણી અને મારામારી થાય છે. પછી કરવામાં આવેલ હત્યાકાંડ સ્પષ્ટપણે એકપક્ષીય ઉશ્કેરણીનો પરિણામ નથી, અને આવા કિસ્સાઓમાં આખો દોષ એક બાજુ મૂકી શકાય નહીં. કારણ કે જો એવું હોત, તો અપવાદ 1 વધુ યોગ્ય રીતે લાગુ પડતો હશે. લડાઈ માટે કોઈ અગાઉની વિચારણા કે નિર્ણય હોત નહીં. અચાનક કોઈ લડાઈ થાય છે, જેના માટે બંને પક્ષોને વધુ કે ઓછા દોષિત ઠેરવવા પડે છે. એવું બની

શકે છે કે તેમાંથી એક લડાઈ શરૂ કરે, પરંતુ જો બીજાએ પોતાના વર્તનથી તેને વધુ ખરાબ ન કરી હોત તો તેણે જે ગંભીર વળાંક લીધો હતો તે ન લીધો હોત. પછી પરસ્પર ઉશ્કેરણી અને ઉશ્કેરણી થાય છે, અને દરેક લડવૈયાને જે દોષ મળે છે તે વહેંચવાનું મુશ્કેલ બને છે. અપવાદ 4 ની મદદ લઈ શકાય છે જો મૃત્યુ થાય છે (a) પૂર્વચિંતન વિના, (b) અચાનક લડાઈમાં; (c) ગુનેગારે અનુચિત લાભ લીધા વિના અથવા ક્રૂર અથવા અસામાન્ય રીતે કૃત્ય કર્યા વિના; અને (d) લડાઈ માર્યા ગયેલા વ્યક્તિ સાથે હોવી જોઈએ. અપવાદ 4 ની અંદર કેસ લાવવા માટે તેમાં ઉલ્લેખિત તમામ ઘટકો શોધવા આવશ્યક છે. એ નોંધવું જોઈએ કે અપવાદ 4 થી કલમ 300, IPC માં થતી 'લડાઈ' ને IPC માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી નથી. લડાઈ કરવા માટે બે લોકોની જરૂર પડે છે. જુસ્સાની ગરમી માટે જરૂરી છે કે જુસ્સાને ઠંડુ થવા માટે કોઈ સમય ન હોવો જોઈએ અને આ કિસ્સામાં, શરૂઆતમાં મૌખિક ઝઘડાને કારણે પક્ષકારોએ પોતાને ગુસ્સે કર્યા છે. લડાઈ એ બે કે તેથી વધુ વ્યક્તિઓ વચ્ચેની લડાઈ છે, પછી ભલે તે હથિયારો સાથે હોય કે વગર. અચાનક ઝઘડો શું ગણાશે તે અંગે કોઈ સામાન્ય નિયમ જાહેર કરવો શક્ય નથી. તે હકીકતનો પ્રશ્ન છે અને ઝઘડો અચાનક છે કે નહીં તે દરેક કેસના સાબિત તથ્યો પર આધાર રાખવો આવશ્યક છે. અપવાદ 4 ની અરજી માટે, તે દર્શાવવું પૂરતું નથી કે અચાનક ઝઘડો થયો હતો અને કોઈ પૂર્વનિર્ધારિત યોજના નહોતી. તે

આગળ દર્શાવવું આવશ્યક છે કે ગુનેગારે અનુચિત લાભ લીધો નથી અથવા ક્રૂર અથવા અસામાન્ય રીતે કૃત્ય કર્યું નથી.જોગવાઈમાં વપરાયેલ 'અનુચિત લાભ' શબ્દનો અર્થ 'અનુચિત લાભ' થાય છે.

ઉપરોક્ત કાનૂની સિદ્ધાંતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, વાસ્તવિક પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતા, અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ એ છે કે આ કેસ કલમ 302 IPC હેઠળ આવરી લેવામાં આવતો નથી. અપવાદ 4 ને કલમ 300 IPC માં લાગુ કરવા માટે જરૂરી ઘટકો હાજર છે. દોષિત ઠેરવવામાં આવેલી સજાને કલમ 304 ભાગ I IPC માં બદલવામાં આવે છે. 10 વર્ષની કસ્ટડી સજા ન્યાયના લક્ષ્યોને પૂર્ણ કરશે.

22. AIR 1988 SC 2136 માં નોંધાયેલા સુંદર સિંહ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્યના કિસ્સામાં હકીકતો નીચે મુજબ હતી:

"૨. ફરિયાદ પક્ષના મતે, ધાની બેરોજ ગામમાં આવેલા 'માલીવાલા' કૂવામાંથી પાણી ખેંચવાના અધિકાર અંગે વિવાદ હતો. ફરિયાદી અને અપીલકર્તા, તેમના ત્રણ પુત્રો અને અન્ય ઘણા લોકોનો એક જ કૂવામાંથી વારાફરતી પાણી ખેંચવાનો નિર્વિવાદ અધિકાર હતો. ૨ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૨ ના રોજ ફરિયાદી અને આરોપી વચ્ચે પાણી ખેંચવાના અધિકાર અંગે કડવો ઝઘડો થયો હતો. ફરિયાદી દાવો કરી રહ્યા હતા કે હવે તેમનો વારો છે જ્યારે અપીલકર્તા અને તેમના પુત્રો દાવો કરી રહ્યા હતા કે હવે તેમનો વારો છે. ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા વધુમાં એવો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે આરોપી

દિવસની શરૂઆતમાં ત્યાં આવ્યો હતો અને ફરિયાદીને કહીને મોટર બંધ કરી દીધી હતી કે તેઓ તે રાત્રે ટ્યુબવેલ ચલાવીને તેમની જમીનને સિંચાઈ કરશે. જોકે, ફરિયાદી સંમત ન થયા. જ્યારે તે વિવાદ ચાલી રહ્યો હતો, ત્યારે અપીલકર્તાએ તેની બંદૂકથી મૃતક, શીઓ નારાયણ પર ગોળીબાર કર્યો, જેનું ઈજાને કારણે મૃત્યુ થયું."

સુપ્રીમ કોર્ટે કલમ ૩૦૨ હેઠળની સજાને કલમ ૩૦૪ ભાગ–૧ માં રૂપાંતરિત કરી અને નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું:

"૪. આ અપીલમાં ૭૬ વર્ષના પિતા અમારી સમક્ષ છે. પ્રાથમિક પ્રશ્ન એ છે કે આરોપીનું કૃત્ય કલમ ૩૦૨, IPC હેઠળ ગુનો બને છે કે કલમ ૩૦૪, ભાગ I હેઠળ. અમે રેકોર્ડ પરની સામગ્રી પર ચિંતાજનક વિચારણા કરી છે. પક્ષકારો વચ્ચે પાણીનો પંપ કયા વારાથી ચલાવવામાં આવે તે અંગે વિવાદ થયો હતો તે અંગે કોઈ વિવાદ નથી. તે પૂર્વયોજિત કે પૂર્વયોજિત લડાઈ નહોતી. ફરિયાદ પક્ષે પુરાવા દ્વારા એવું સ્થાપિત કર્યું નથી કે ફરિયાદીનો પાણી ખેંચવાનો વારો હતો. તેમજ કોઈ સ્પષ્ટ પુરાવા નથી કે તે અપીલકર્તાનો વારો હતો. દરેક વ્યક્તિ દાવો કરી રહ્યા હતા કે તે તેમનો વારો હતો અને બીજાનો નહીં. આ સંજોગોમાં, એવું માનવું ખોટું નહીં હોય કે અપીલકર્તા પોતાના અધિકારનો ઉપયોગ કરીને ગુસ્સે થયો અને મૃતક દ્વારા કરવામાં આવેલા દુષ્કર્મને રોકવાનો પ્રયાસ કર્યો. અમને લાગે છે કે આરોપીની કાર્યવાહીને કલમ ૩૦૪, ભાગ–૧, IPC હેઠળ વાજબી રીતે

લાવી શકાય છે."

૨૩. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, અમને IPC ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ આરોપીને દોષિત ઠેરવવાનો કોઈ કેસ મળતો નથી. તે જ સમયે, અમે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલી સજા અંગે કંઈક અંશે ચિંતિત છીએ. કલમ ૩૦૪ ભાગ–૧ હેઠળ હોય કે ભાગ II હેઠળ, કેસના તથ્યોમાં, ત્રણ વર્ષની સખત કેદની સજા ચોક્કસપણે અપૂરતી હતી. અમે સજા વધારવા માટે લલચાયા હોત પરંતુ હકીકત એ છે કે રાજ્યએ સજા વધારવા માટે કોઈ અપીલ પસંદ કરી નથી. એ વાત નિઃશંકપણે સાચી છે કે રાજ્યની કોઈપણ અપીલની ગેરહાજરીમાં પણ, Cr.PC ની કલમ ૪૦૧ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૩૯૭ હેઠળ સુધારણા શક્તિઓ હેઠળ સુઓ મોટો કાર્યવાહી કરવાની હાઇકોર્ટની સત્તા, આરોપીને સાંભળ્યા પછી હાઇકોર્ટને સજા વધારવા માટે સક્ષમ બનાવશે. આ સંદર્ભમાં, (2012) 1 SCC 10 માં નોંધાયેલા પૃથ્વીપાલ સિંહ અને અન્ય વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્યના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ લઈ શકાય છે જ્યાં પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યું છે કે નવી ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, 1973 હેઠળ પણ, સુઓ મોટો રિવિઝનલ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને સજા વધારવા માટેની હાઇકોર્ટની સત્તા નાબૂદ કરવામાં આવી નથી. આવી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે અમે વલણ ધરાવતા નથી કારણ કે સંબંધિત સમયે આવી કોઈ નોંધ લેવામાં આવી ન હતી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આટલા દૂરના સમયે આવી કાર્યવાહી શરૂ કરવી સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય અને કદાચ અસ્વીકાર્ય હશે. જો હાઇકોર્ટે સંબંધિત સમયે સુઓ મોટો

રિવિઝન માટે નોટિસ જારી કરી હોત, તો આરોપીને નોટિસ આપવામાં આવી હોત કે રાજ્ય દ્વારા નિર્દોષ છૂટકારોની અપીલ નિષ્ફળ ગયા પછી પણ, તેને IPC ની કલમ 304 હેઠળના ગુના માટે સજા કેમ વધારવામાં ન આવે તે સમજાવવા માટે કહેવામાં આવશે. આમ ન કર્યા પછી, બે દાયકાથી વધુ સમય પછી આવું કરવું સંપૂર્ણપણે અન્યાયી હશે. અમને આશ્ચર્ય થાય છે કે શું રાજ્યની નિર્દોષ છૂટવાની અપીલ અમને IPC ની કલમ 302 હેઠળ ગુના માટે દોષિત ઠેરવવાની રાજ્યની વિનંતીને સ્વીકાર્યા વિના પણ સજા વધારવામાં સક્ષમ બનાવશે. આવી કોઈપણ પ્રક્રિયા અંગે અમને ગંભીર શંકા છે.

૨૪. અપીલ કોર્ટની સત્તાઓ સંબંધિત ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૮૬, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા ૧૮૯૮ ની કલમ ૪૨૩ ને અનુરૂપ છે. કલમ ૩૮૬ નીચે મુજબ વાંચે છે:

૩૮૬. અપીલ કોર્ટની સત્તાઓ આવા રેકોર્ડનો અભ્યાસ કર્યા પછી અને અપીલકર્તા અથવા તેના વકીલને સાંભળ્યા પછી, જો તે હાજર થાય, અને જો તે હાજર થાય તો સરકારી વકીલને, અને કલમ ૩૭૭ અથવા કલમ ૩૭૮ હેઠળ અપીલના કિસ્સામાં, આરોપી, જો તે હાજર થાય, તો અપીલ કોર્ટ, જો તેને લાગે કે દખલ કરવા માટે પૂરતું કારણ નથી, તો અપીલને ફગાવી શકે છે, અથવા –

(ક) નિર્દોષ ઠરાવવાના હુકમ સામે અપીલમાં, આવા હુકમને ઉલટાવી શકે અને વધુ તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપી શકે, અથવા આરોપી પર ફરીથી

કેસ ચલાવવામાં આવે અથવા કેસ ચલાવવામાં આવે, અથવા તેને દોષિત ઠેરવી શકે અને કાયદા અનુસાર તેના પર સજા ફટકારી શકે;

(b) દોષિત ઠેરવવામાં આવેલી અપીલમાં –

(i) તારણો અને સજા ઉલટાવી શકે અને આરોપીને નિર્દોષ છોડી શકે અથવા છોડી શકે, અથવા તેને આવી અપીલ કોર્ટને ગૌણ સક્ષમ અધિકારક્ષેત્રની અદાલત દ્વારા ફરીથી કેસ ચલાવવાનો અથવા કેસ ચલાવવા માટે મોકલવાનો આદેશ આપી શકે; અથવા

(ii) સજા જાળવી રાખીને, તારણમાં ફેરફાર કરવો; અથવા

(iii) તારણમાં ફેરફાર કરીને અથવા કર્યા વિના, વાક્યના સ્વભાવ અથવા હદ, અથવા સ્વભાવ અને હદમાં ફેરફાર કરો, પરંતુ તેને વધારવા માટે નહીં;

(c) સજા વધારવા માટેની અપીલમાં –

(i) તારણો અને સજા ઉલટાવી શકે અને આરોપીને નિર્દોષ છોડી શકે અથવા છોડી શકે અથવા ગુનાનો કેસ ચલાવવા માટે સક્ષમ કોર્ટ દ્વારા તેને ફરીથી કેસ ચલાવવાનો આદેશ આપી શકે, અથવા

(ii) સજા જાળવી રાખીને તારણમાં ફેરફાર કરવો, અથવા

(iii) તારણમાં ફેરફાર કરીને અથવા કર્યા વિના, સજાના સ્વરૂપ અથવા હદ અથવા પ્રકૃતિ અને હદમાં ફેરફાર કરો, જેથી તેને વધારી અથવા ઘટાડી શકાય;

(d) અન્ય કોઈપણ હુકમ સામે અપીલમાં, આવા હુકમમાં ફેરફાર અથવા

ઉલટાવી શકો છો;

(ઈ) કોઈપણ સુધારો અથવા કોઈપણ પરિણામી અથવા આકસ્મિક હુકમ કરવો જે ન્યાયી અથવા યોગ્ય હોઈ શકે:

પરંતુ આરોપીને આવા વધારા સામે કારણ દર્શાવવાની તક ન મળે ત્યાં સુધી સજામાં વધારો કરવામાં આવશે નહીં:

વધુમાં, અપીલ કોર્ટ, આરોપીએ કરેલા ગુના માટે, અપીલ હેઠળના આદેશ અથવા સજા પસાર કરતી અદાલત દ્વારા તે ગુના માટે આપવામાં આવી હોય તેના કરતાં વધુ સજા નહીં આપે.

૨૫. આમ કલમ ૩૮૬ ની કલમ (a) નિર્દોષ ઠરાવના આદેશ સામે અપીલ સાથે સંબંધિત છે. કલમ (b) દોષિત ઠેરવવા સામે અપીલમાં અપીલ કોર્ટની સત્તાઓ સાથે સંબંધિત છે અને કલમ (c) સજા વધારવા માટેની અપીલમાં અપીલ કોર્ટની સત્તાઓ સાથે સંબંધિત છે. જૂના ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૨૩ સાથે આ કલમની સરખામણી કરવાથી ખબર પડશે કે કલમ (a) અને (b) નોંધપાત્ર રીતે સમાન છે પરંતુ કલમ (c) નવી ઉમેરવામાં આવી છે. જૂના ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૨૩ માં આવી કોઈ જોગવાઈ નહોતી. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, હાઇકોર્ટ એવા કિસ્સાઓમાં જ્યાં એકમાત્ર પ્રશ્ન સજા વધારવાનો હતો, કાં તો રાજ્યની વિનંતી પર અથવા સ્વતઃ સુધારાત્મક સત્તાઓનો ઉપયોગ કરશે. તેના બદલે, વર્તમાન ફોજદારી કાર્યવાહી

સંહિતા હેઠળ, સજાની પર્યાપ્તતાના પ્રશ્નને પણ અપીલનો વિષય બનાવવામાં આવ્યો છે. જોકે, આ કેસમાં, અમે કલમ 386 ની કલમ (a) હેઠળ હાઇકોર્ટની સત્તા સાથે ચિંતિત છીએ કારણ કે તે IPC ની કલમ 302 હેઠળ આરોપીને નિર્દોષ જાહેર કરવા સામે રાજ્યની અપીલ છે જેનો અમે સામનો કરી રહ્યા છીએ. આવી અપીલનો સામનો કરતી વખતે, કોર્ટને આદેશને ઉલટાવીને વધુ તપાસ કરવાનો અથવા આરોપીને ફરીથી કેસ ચલાવવાનો અથવા ટ્રાયલ માટે મોકલવાનો અથવા તેને દોષિત ઠેરવવાનો અને કાયદા અનુસાર તેના પર સજા ફટકારવાનો આદેશ આપવાની સત્તા છે. આમાંથી કોઈ પણ કલમમાં આરોપી સામે પહેલાથી જ નોંધાયેલ દોષિત ઠેરવવા માટે સજા વધારવાનો કોઈ સંદર્ભ શામેલ નથી. નીચેની અદાલત દ્વારા નિર્દોષ જાહેર કરાયેલા આરોપીને દોષિત ઠેરવવાની શક્તિ અને નીચેની અદાલત દ્વારા પહેલાથી જ નોંધાયેલ દોષિત ઠેરવવા માટે સજા વધારવાની શક્તિ અલગ અને અલગ છે અને કલમ 386 ના અનુક્રમે કલમ (a) અને (c) માં અલગથી વ્યવહાર કરવામાં આવે છે.

26. કેલાકા રમણા @ સ્ટેનલી જોન્સ વિરુદ્ધ રાજ્ય પ્રતિનિધિના કેસમાં, 2003 માં જાહેર વકીલ દ્વારા Cri.LJ 3227 ડિવિઝન બેન્ચે નોંધ્યું હતું કે દોષિત ઠેરવવા સામેની અપીલમાં, અપીલ કોર્ટ તારણો અને સજાને ઉલટાવી શકે છે, આરોપીને નિર્દોષ જાહેર કરી શકે છે અથવા મુક્ત કરી શકે છે અથવા તેની ફરીથી સુનાવણીનો આદેશ આપી શકે છે. કોર્ટ તારણો બદલી શકે છે પરંતુ સજા જાળવી

શકે છે અથવા તે તારણો બદલી શકે છે અથવા ન પણ કરી શકે છે, પરંતુ તે સજામાં ફેરફાર કરી શકે છે પરંતુ તેને વધારવા માટે નહીં. આમ, કોઈ પણ સંજોગોમાં, અપીલ કોર્ટ સજામાં ફેરફાર કરી શકતી નથી જેથી તેને વધારવામાં આવે. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે, જો આરોપીને IPC ની કલમ 304 ભાગ–1 હેઠળ ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હોય અને તે કલમ હેઠળ કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હોય, તો તેને IPC ની કલમ 302 હેઠળ દોષિત ઠેરવી શકાય નહીં.

૨૭. ૧૯૯૦ ના Cri.LJ ૧૨૦૨ માં નોંધાયેલા સાહબ સિંહ અને અન્ય વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્યના કિસ્સામાં, સુપ્રીમ કોર્ટે નોંધ્યું હતું કે ફક્ત દોષિતોએ જ દોષિત ઠેરવવા અને સજા સામે હાઇકોર્ટમાં અપીલ દાખલ કરી હતી. સરકારે સજામાં વધારો કરવા માટે અપીલ દાખલ કરી ન હતી કે હાઇકોર્ટે Cr.PC ની કલમ ૪૦૧ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કર્યો ન હતો. આવા સંજોગોમાં, આરોપી દ્વારા સજા સામે અપીલમાં સજા વધારવાની હાઇકોર્ટની કાર્યવાહી અધિકારક્ષેત્ર વિનાની હતી.

28. ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર, મેંગલોર મ્યુનિસિપાલિટી વિરુદ્ધ કે.એસ.રાફેલ અને 1981 Cri.LJ 1149 માં નોંધાયેલા કેસના કિસ્સામાં, કર્ણાટક હાઇકોર્ટે પુનરોચ્ચાર કર્યો કે નીચેની અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલ સજા વધારવા માટેના સુધારામાં

પણ, આરોપીને તેની મુક્તિ માટે અરજી કરવાની છૂટ રહેશે.

29. 1980 ના Cri.LJ 211 માં નોંધાયેલા બચન સિંહ અને અન્ય વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્યના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે નોંધ્યું હતું કે સરકારે સજા સામે અપીલ દાખલ કરી નથી પરંતુ IPC ની કલમ 302 હેઠળ ગુના માટે ફક્ત નિર્દોષ છૂટકારો મેળવવાની અપીલ દાખલ કરી હતી. જોકે, હાઇકોર્ટે સુઓ મોટો રિવિઝનની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને સજામાં વધારો કર્યો હતો. સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ, એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે હાઇકોર્ટના ચુકાદાથી આરોપીને નિર્દોષ છૂટકારો મેળવવા અથવા સજા ઘટાડવા અથવા સજા વધારવા સામે કારણ દર્શાવવાની તકથી વંચિત રાખવામાં આવ્યો હતો. જોકે, સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે ત્રણેય કાર્યવાહી, આરોપી દ્વારા અપીલ, રાજ્ય દ્વારા અને હાઇકોર્ટ દ્વારા શરૂ કરાયેલ સુઓ મોટો રિવિઝનનો એકસાથે નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી આવી તકનો કોઈ નિષ્ફળતા મળી નથી. નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

"૬. જોકે, અમને એવું લાગે છે કે રાજ્ય સરકારે કલમ ૩૭૭ સીઆરપીસીની પેટા કલમ (૧) હેઠળ સજા સામે અપીલ દાખલ કરી ન હતી, અને અમારી સમક્ષ એ વાતનો વિવાદ નથી કે તેની અપીલ કલમ ૩૦૨ આઈપીસી હેઠળના ગુના માટે આરોપીને નિર્દોષ જાહેર કરવા સામે નિર્દેશિત કરવામાં આવી હતી, તેથી એવી દલીલ માટે કોઈ વાજબીપણું નથી કે હાઇકોર્ટે તે કલમની પેટા કલમ (૩) ની જરૂરિયાતનું પાલન ન કરીને ગેરકાયદેસરતા

કરી હતી, જેમાં આરોપીને સજામાં વધારો કરવા સામે કારણ દર્શાવવાની અથવા તેમની નિર્દોષ મુક્તિ માટે અથવા સજા ઘટાડવાની વિનંતી કરવાની તક આપવામાં આવી હતી.

૭. જેમ કહ્યું છે તેમ, કલમ ૪૦૧ સીઆરપીસી હેઠળ સજા વધારવા માટે અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી, અને તે સ્પષ્ટપણે જાળવી શકાય તેવી હતી કારણ કે કલમ ૩૭૭ હેઠળ રિવિઝન અરજદારને અપીલ દાખલ કરવાની મંજૂરી નહોતી. યાદ રહેશે કે હાઇકોર્ટે ૯ ડિસેમ્બર, ૧૯૭૪ ના રોજ આરોપી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ સાથે રિવિઝન અરજીની સુનાવણી માટે સ્પષ્ટ આદેશ આપ્યો હતો.

૮. તેથી એ હકીકત યથાવત રહે છે કે હાઇકોર્ટ સમક્ષ આરોપી અને રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરાયેલી ઉપરોક્ત અપીલો અને કલમ ૪૦૧ સીઆરપીસી હેઠળ સજા વધારવા માટે રિવિઝન અરજી હતી. જ્યારે તે કોર્ટે આરોપીની અપીલ ફગાવી દીધી હતી અને રાજ્યની અપીલને આંશિક રીતે મંજૂર કરી હતી, ત્યારે તે તેના આદેશનો કાર્યકારી ભાગ બનાવતી વખતે રિવિઝન અરજીનો સંદર્ભ આપવાનું ભૂલી ગઈ હતી. તે એક અજાણતા ભૂલ હતી કારણ કે, હાઇકોર્ટના વાંધાજનક ચુકાદાને વાંચ્યા પછી, અમને કોઈ શંકા નથી કે તેણે અપીલ અને રિવિઝન અરજી બંનેનો અસરકારક રીતે નિકાલ કર્યો હતો, ભલે તે સંદર્ભમાં ચુકાદાના શબ્દો યોગ્ય ન હતા.

૯. પરંતુ, અન્યથા હોવા છતાં, આરોપીઓની ફરિયાદમાં કોઈ વાજબીતા નથી કે

તેમને સજામાં વધારો કરવા સામે કારણ દર્શાવવાની અથવા તેમને નિર્દોષ છોડવા અથવા સજા ઘટાડવાની વિનંતી કરવાની તક આપવામાં આવી ન હતી. તેમની સજા સામેની તેમની પોતાની અપીલની સુનાવણીમાં નિર્દોષ છૂટવા માટે વિનંતી કરવાની તક પૂરી પાડવામાં આવી હતી, અને તે જ અપીલે તેમને સજા ઘટાડવાની વિનંતી કરવા માટે જરૂરી તક પૂરી પાડી હતી. હકીકતમાં તે તેમની અપીલનો વિષય હતો.

૧૦. અમારી સમક્ષ એ વાત પર વિવાદ નથી કે હાઇકોર્ટે આરોપીઓને નિર્દોષ જાહેર કરવા સામે રાજ્યની અપીલ, આરોપીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ સાથે સાંભળ્યું, અને જેનાથી આરોપીઓને તેમની નિર્દોષ મુક્તિ, સજા ઘટાડવા અથવા સજામાં વધારો કરવા સામે કારણ દર્શાવવાની વધુ તક મળી. આમ, વિરુદ્ધ દલીલમાં કોઈ બળ નથી. એ સમજવું જોઈએ કે હાઇકોર્ટની સુધારણાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે કલમ ૪૦૧ સીઆરપીસી હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીના સંદર્ભમાં, કલમ ૩૮૬ હેઠળ અપીલ કોર્ટની સજામાં વધારો કરવા માટે સત્તાનો ઉપયોગ કરવાની પરવાનગી હતી, અને જો તે કરવામાં આવ્યું હોય, તો એવી દલીલ માટે કોઈ વાજબીપણું નથી કે વધારો ગેરકાયદેસર હતો.

૧૧. આ મતનું બીજું એક કારણ છે. કલમ ૩૯૭ સીઆરપીસી હેઠળ હાઇકોર્ટને ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ ચાલી રહેલી કાર્યવાહીના રેકોર્ડને મંગાવવા અને

તપાસવાની પરવાનગી હતી જેથી તે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા અથવા પસાર કરાયેલા કોઈપણ તારણો, "સજા" અથવા આદેશની શુદ્ધતા, કાયદેસરતા અથવા "યોગ્યતા" અંગે પોતાને સંતોષ થાય. કોઈપણ કાર્યવાહીના કિસ્સામાં, જેનો રેકોર્ડ તેના દ્વારા મંગાવવામાં આવ્યો હોય અથવા જે અન્યથા તેના જ્ઞાનમાં આવે, તેમાં સુધારો કરવાની હાઈકોર્ટની સત્તા કલમ ૪૦૧ સીઆરપીસીમાં જણાવવામાં આવી છે, જેનો સંદર્ભ ઉપર આપવામાં આવ્યો છે. તેમાં કલમ ૩૮૬ હેઠળ અપીલ કોર્ટને સજા વધારવા અથવા ઘટાડવા માટે આપવામાં આવેલી સત્તાનો સમાવેશ થાય છે. તેથી જ્યારે કેસનો રેકોર્ડ ઉપરોક્ત બે અપીલો અને રિવિઝન અરજીના સંદર્ભમાં હાઈકોર્ટ સમક્ષ હતો, ત્યારે હાઈકોર્ટને કલમ ૪૦૧ સીઆરપીસી સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૩૯૭ હેઠળ તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાથી અને સજા વધારવા માટે આદેશ આપવાથી અટકાવવા માટે કંઈ નહોતું.

૩૦. આમાંથી કોઈ પણ ચુકાદો, જોકે અમારા પ્રશ્નનો સીધો જવાબ આપતો નથી, આરોપીના અધિકારો અને વિવિધ પરિસ્થિતિઓમાં અપીલ કોર્ટની સત્તાઓ અંગેના કાનૂની વિચારસરણી પર નોંધપાત્ર પ્રકાશ પાડતો નથી. રાજ્ય સરકારની સજા સામે અપીલ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૩૭૭ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવે છે. તેની પેટા કલમ (૩) નીચે મુજબ વાંચે છે:

૩૭૭. સજા સામે રાજ્ય સરકાર દ્વારા અપીલ:–

(1) ... ... (2) ... ...

(૩) જ્યારે સજાની અપૂરતીતાના આધારે તેની વિરુદ્ધ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હોય, ત્યારે [સેશન કોર્ટ અથવા, જેમ બને તેમ, હાઇકોર્ટ] આરોપીને આવા વધારા સામે કારણ દર્શાવવાની વાજબી તક આપ્યા વિના સજામાં વધારો કરશે નહીં અને કારણ દર્શાવતી વખતે, આરોપી પોતાની મુક્તિ માટે અથવા સજા ઘટાડવા માટે અરજી કરી શકે છે."

૩૧. કલમ ૩૭૭ (૩) ની દ્રષ્ટિએ, અપૂરતીતાના આધારે સજા વધારવા સામે અપીલમાં, અપીલ કોર્ટ, સેશન્સ કોર્ટ અથવા હાઇકોર્ટ સજામાં વધારો કરશે નહીં સિવાય કે આરોપીને આવા વધારા સામે કારણ દર્શાવવાની વાજબી તક આપ્યા પછી અને અમારા હેતુ માટે વધુ મહત્વપૂર્ણ બાબત એ છે કે કારણ દર્શાવતી વખતે, આરોપીને તેના નિર્દોષ છૂટકારો મેળવવા અથવા સજા ઘટાડવા માટે પણ વિનંતી કરી શકાય. આ સંદર્ભમાં, કલમ ૩૮૬ ના કલમ (સી) માં, અપીલ કોર્ટને સજા વધારવા માટેની અપીલની સુનાવણી કરતી વખતે માત્ર તારણો અને સજાને ઉલટાવી દેવાની જ નહીં, પણ તારણો અને સજાને ઉલટાવી દેવાની અને આરોપીને નિર્દોષ છોડવા અથવા મુક્ત કરવા અથવા તારણમાં ફેરફાર કરવાની પણ વિશાળ સત્તા આપવામાં આવી છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, તેથી, એકવાર રાજ્ય સજા વધારવા માટે અપીલ દાખલ કરે છે અને જેનો

સ્વીકાર કરવામાં આવે છે, ત્યારે સમગ્ર ચુકાદો અપીલ કોર્ટ સમક્ષ મુક્ત છે. આરોપી સંપૂર્ણ નિર્દોષ છૂટકારો મેળવવા અથવા સજા ઘટાડવા માટે પણ વિનંતી કરી શકે છે. જો આરોપીએ અગાઉ દોષિત ઠેરવવા સામે વાંધો ઉઠાવ્યો ન હોય તો પણ આ સ્વતંત્ર અધિકાર રહેશે. તેનાથી વિપરીત, કલમ (a) માં અપીલ કોર્ટની નિર્દોષ છૂટકારોની અપીલનો સામનો કરતી વખતે સત્તાઓ મર્યાદિત છે. અપીલ કોર્ટ, અલબત્ત, આરોપીને દોષિત ઠેરવવાના ટ્રાયલ કોર્ટના ચુકાદાને ઉલટાવી શકે છે અને યોગ્ય સજા સંભળાવી શકે છે. તે અપવાદરૂપ સંજોગોમાં કેસની વધુ તપાસ અથવા પુનઃસુનાવણીનો પણ નિર્દેશ આપી શકે છે. જોકે, આવી સત્તાઓ હેઠળ, જો આરોપીને અન્ય કોઈ ગુના માટે અલગથી દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હોય તો તે મુક્ત રહેશે નહીં.

૩૨. તેથી, કલમ ૩૮૬ ના કલમ (a) માં કોર્ટ દ્વારા પહેલાથી જ નોંધાયેલ દોષિત ઠરાવવામાં આવેલી સજા વધારવા માટે અપીલ કોર્ટની સત્તાઓ વાંચવી શક્ય બનશે નહીં. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, આરોપી નંબર ૧ ના સંદર્ભમાં પણ, અપીલ નિષ્ફળ જવી જોઈએ.

૩૩. પરિણામે, અપીલ ફગાવી દેવામાં આવે છે. આર એન્ડ પી ટ્રાયલ કોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવશે.

માનનીય ન્યાયમુર્તીશ્રીઓ – શ્રી અકિલ કુરેશી અને શ્રી વિપુલ એમ. પંચાલ

This judgment has been translated using AI Tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.